

EXEMPLAR DE ASSINANTE

PORTE PAGO
PRT/PR 2272/90

SEMANÁRIO POLÔNICO BRASILEIRO

Previsto para meados de julho o lançamento oficial do Dicionário de Bolso Português/Polonês-Polonês/Português, de autoria da sra. Wanda Biernacka, editado pelo LUD. A obra, que terá mais de quarenta mil verbetes, está no prelo, com a impressão das capas. Os assinantes e interessados podem continuar a fazer a encomenda de exemplares, bastando que liguem para 233.9194 ou escrevam para Caixa Postal 1775.

C\$ 1.500,00

Nº 4266 - 05 DE JUNHO DE 1992 - 72 ANOS

URGÊNCIA PARA CENSO!

Se somos dois milhões e trezentos mil ou apenas cinqüenta mil, não importa; o que importa é saber se nos sentimos descendentes e se temos consciência

disso. Dirigentes e estudiosos de São Paulo estão elaborando um projeto para que seja desencadeado no Brasil um censo em busca de se saber quantos de-

scendentes de poloneses existem e se eles desejam maiores informações sobre a procedências de seus pais, avós ou bisavós, que para cá vieram há mais

de cento e vinte anos. O semanário LUD comenta em seu editorial desta edição sobre a necessidade de se dar condições para que especialistas da área

estatística implantem um censo polônico no Brasil, com o respaldo de todas as forças existentes, "sem faccionismos ou ciumeiras". (Pág. 2)

Câmara de Comércio abre Assembléia

Enquanto recebe sugestões para desenvolver suas atividades, incentivando empresários a participarem de parcerias e intercâmbio comercial com a Polônia, a Câmara de Comércio Brasil-Polônia, reunida no último dia 1º de junho em Curitiba, na sede da Nielson, decidiu manter a assembléia geral ordinária em aberto para completar documentações e registro de novos filiados e, com isso, permitir que alguns deles participem da es-

colha oficial da primeira diretoria, para mandato de dois anos.

Os dirigentes que compareceram ao encontro decidiram que a tesouraria encaminhará nas próximas semanas as cobranças aos associados. Também ficou decidido apoiar iniciativas de filiados que pretendam formar delegações de empresários e produtores rurais para eventos marcados na Polónia neste segundo semestre de 92.

Fiat compra estatal polonesa

A Fiat fechou na semana acordo de 2 bilhões de dólares com o governo da Polónia para assumir o controle de 90 por cento das ações da estatal FSM. Segundo o governo de Varsóvia, trata-se do maior in-

vestimento estrangeiro já feito no país. A fabricante italiana de automóveis prevê produzir na Polónia até 240 mil unidades do Fiat Cinquecento, modelo compacto lançado em junho passado (apelidado na

Polónia como caixa de fósforo). A Fiat pagará 180 milhões de dólares pelas ações e assume dívida de 700 milhões, comprometendo-se a investir 850 milhões de dólares nos próximos cinco anos.

Walesa não pode vir

Com dificuldades para estabelecer um maior apoio político para seu Governo, chegando a pedir ao Sejm que formasse um novo gover-

no e dois dias depois voltando atrás, dando crédito de confiança ao primeiro ministro Olshewski, o presidente da Polónia, Lech Wa-

lesa, não confirmou visita ao Brasil, prevista para os dias 12 a 14 deste mês, especialmente para participar da Eco 92, no Rio de Janeiro.

Negócios em vista com a Polónia

pág. 3

Troféu União Juventus

pág. 6

Araucária

pág. 6-7

Assembléia Geral Ordinária da Sociedade Tadeusz Kosciuszko

pág 8

Visitar Polônia, antes de negócios!

Um programa especial foi montado pela agência Travelcoop, de Curitiba, com apoio da Câmara de Comércio Brasil-Polônia, para que produtores rurais, dirigentes de cooperativas, técnicos e empresários paranaenses e de outros Estados integrem uma delegação a visitar durante quinze dias diversas fazendas polonesas, húngaras e tchecoslovacas, nos meses de setembro e outubro, conforme o grau de interesse.

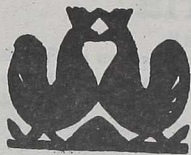
Com base no programa/roteiro preliminar, os integrantes da missão empresarial poderão visitar granjas, abatedouros, frigoríficos, fábricas de amido, áreas de criação em grande escala de ovinos, eqüinos e bovinos, regiões vinícolas. As vésperas de retornarem, os visitantes terão encontro e reuniões com empresários

da área da agricultura polonesa, para debates de temas como cooperativismo, agroindústrias, produção de cereais, comercialização de maquinários e implementos agrícolas, troca de mercadorias.

Os interessados em formar grupos de 25 podem entrar em contato com (041) 222.2686.

Convite à Embaixadora

A Associação Comercial do Paraná e a Câmara de Comércio Brasil-Polônia encaminharão expediente para a Sra. Katarzyna Skórzynska, Embaixadora da Polônia no Brasil, convidando-a a proferir palestra sobre os negócios que seu País está por oferecer aos empresários brasileiros. A data a Sra. Embaixadora ainda não definiu.

Pianie Koguta/
Canto do Galo

GÓRSKI, VICE?

Voz coerente em setores políticos dá conta de que o vereador polônico José Górski, do PDT, é um dos fortes candidatos a vice-prefeito de Curitiba, independentemente do nome de quem encabeçará a chapa oficial. Górski é o líder do PDT na Câmara Municipal.

Aspecto da entrega parcial da Biblioteca da Sociedade União Juventus, durante a sua programação de aniversário, em maio.

SEM CISCO

SIEGISMUNDO Sielski, o presidente da Sociedade Polono-Brasileira Tadeusz Kosciuszko, de Curitiba, deverá ser reeleito presidente da entidade no próximo dia 14. Segundo atentos associados, ele merece curtir a restauração da sede social, cujas obras devem começar este mês.

EBULIÇÃO enorme registrada de dez dias para cá, nos meios políticos poloneses, impediu que Lech Walesa pudesse viajar ao Brasil, para participar de 12 a 14 deste mês da ECO 92. O roteiro de sua viagem estava pronto.

POLÔNICOS que movimentam a Braspol da Lapa recebem cumprimentos pela constante difusão que fazem. Seu trabalho, unindo as famílias e os casais, com amizade e fraternidade, ali,

é exemplar na comunidade.

FALANDO na Braspol: Estéfano Ulandoski, assessor do ministro Reinhold Stephanes, da Previdência Social, foi reeleito presidente do Conselho Deliberativo do núcleo de Curitiba. Ulandoski divide seu tempo entre Brasília e Curitiba, onde passa seus fins de semana com familiares.

PERGUNTAR, O-FENDE? - Perguntem ao médico/historiador Edvino Donato Tempski quais foram os dois "maiores teríveis" presidentes que passaram pela Sociedade União Juventus nestes 94 anos...

FRASE DO MÊS - Danoso é o orgulho de nos acharmos os melhores e os maiores quando somos efetivamente no mínimo tão iguais quando em grupo, ou tão pequenos quando sozinhos.

MAIOR ABANDONADO ENCONTRA CALOR HUMANO...

Abandonar um idoso não significa afastá-lo da família. Abandonamos um idoso, sem perceber, quando o privamos de sua individualidade e quando, pelo ritmo que nos é imposto pelo dia-a-dia, já não conseguimos mais suprir suas necessidades. Para evitar essas injustiças, a Clínica de Repouso Curitiba oferece a idosos, deficientes físicos e convalescentes, atividades recreativas e desportivas personalizadas, ampla área verde e assistência à saúde permanente: médicos e enfermeiras, fisioterapeutas, psicólogos, musicoterapeutas, terapeuta ocupacional, pedagoga, recreacionista e odontologista. São quarenta apartamentos completos, com opção para duplos ou coletivos, funcionando como hotel: com diárias, finais de semana, quinzenas ou meses. Clínica de Repouso Curitiba, lazer e muito calor humano dentro de uma moderna mentalidade de auxílio e integração.

CLÍNICA DE REPOUSO
CURITIBA
AQUI, A VIDA CONTINUA.

Rua La Salle, 385A - Fone (041) 246-4515 - CEP 81.870 - Curitiba - PR

Se você tem algo a ver, assine LUD

E se, no aniversário de um amigo ou uma amiga você oferecer uma assinatura do LUD?

Seguramente, o presente será marcante.

auto técnicas
bszka LTDA

SPEED SERVICE

Freios, regulagem de motores, embreagem, revisões para viagens, ligue e confira a rapidez. Ligue

276-5721

20 anos servindo

ESTACAS PREMOLD

ESCAVADAS
PRÉ-MOLDADAS
METÁLICAS

R. Nestor Habcost, 348
Araucária - PR - Acesso
Estrada Velha Araucária
Fone: (041) 842-1121
Fax: (041) 843-1914

LeoKadia

Com muita euforia

Continuamos os nossos trabalhos em prol da conscientização de vivência da nossa língua polonesa que nos advém por herança de nossos pais e avós. Bem sabemos não serem imediatos os resultados dos objetivos a que nos propomos, mas, num incessante abordar de questões, ocorrências e planejamentos, faremos viverem os ideais com respeito a ela, suas aplicações no campo do magistério, seu retorno aos lares que guardam vestígios do imigrante que a viveu saudosa e intensamente em tempos idos.

Emociona-nos muito ouvir a expressão de uma criança ao pronunciar palavras polonesas! Sentimo-nos gratificados num **dzie dobry pani** que crianças de 7 e 8 anos falam claramente e rimos orgulhosamente, numa tentativa do dizer **trzy** ou **otrzywiecie** durante as leituras. Temos nove alunos que, desde março, estudam o polonês nas segundas e sextas-feiras, numa das salas da Escola Municipal "Cecilia Sawczuk".

Somos gratos ao professor Mariano Kawka por esta oportunidade, proporcionando-nos o Curso de Polonês em Casa, donde nos vêm as gravações e as lições de certa forma, gratificante! À medida que desenvolvemos a linguagem oral e escrita, paralelamente à audição das melodias polonesas, apegamo-nos na dança-bailado, planejado cadavez mais para evoluirmos e aperfeiçoarmos em realizações futuras. E, assim, a euforia toma conta de todos os presentes, empenhados numa mesma causa: a linguagem polonesa.

O colorido da indumentária toda trabalhada de fitas coloridas, de bordados e rendas, atraem os olhares como que fascinados pela novidade que lhes surge aos olhos, numa apresentação escolar do Dia das Mães ou de uma Semana Cultural Esportiva.

Queremos ainda, a longo prazo, nos organizarmos através de uma comissão polonesa, um grupo representativo da nação polonesa, em sua descendência aqui em Cândido de

Abreu, uma vez que já temos a bandeira da Polônia, deixada pelo exmo. dr. Jerzy Brzozowski, cônsul geral polonês, como compromisso da continuidade de nossos trabalhos em prol da cultura polonesa.

Aos domingos, através do programa **Moment Polski**, transmitido pela nossa Rádio Alternativa, também conseguimos tocar os corações dos ouvintes mais distantes, que nos mandam cartas de manifestações e incentivos. **Leokádia** em 16/5/92.

EVANGELHO

Na satisfação de já estarmos lendo e traduzindo o polonês, podemos nos encontrar na leitura do Santo Evangelho, demonstrando assim a nossa atenção e admiração com os textos dos demais colaboradores/redatores do nosso Jornal LUDJO POVO em sua área polonesa.

No exemplar de 24 de abril, lemos a passagem bíblica sobre S. Tomasz, com sua sublime expressão: **Pan Mój i Bóg Mój** (J. 20, v 28), que nos marca profundamente em seu objetivo justamente para a época que estamos vivendo, quando são muitas e muitas as pessoas que não vêem Jesus Cristo assim como Tomasz.

Em tempos idos, quando nos eram dados ensinamentos a nível de segundo grau, tínhamos a graça de nos inteirarmos dos mistérios espirituais através da própria filosofia ministrada nas escolas. E, à medida em que se esvaziam estas oportunidades para o ser humano ainda jovem, a fé em um Deus Criador vai se esvaziando no tempo e no espaço, não acontecendo nem a luta em prol des te dogma de religião cristã.

Dentre todos os assuntos que abrangem a filosofia geral é na metafísica que vamos encontrar a Teodicéia que nos demonstra a Existência de Deus, da qual poderão se servir justamente aqueles que são desligados de uma Comunidade Religiosa, de uma Igreja, enfim, para aqueles que pretendem viver isoladamente a sua descrença, dúvida ou

pouca fé.

Num bom livro de Filosofia serão encontradas "A Natureza e o Destino da Alma, que também E motivo de muita polêmica usada como argumento para por em dúvida muitos bons cristãos! Por isso, todo jovem inteirado de verdadeiros conhecimentos espirituais, jamais vacilará em sua fé doutrinar sobre a existência ou não de um Deus e de suas demonstrações de poder como o fez Jesus ao Santo Tomé. Ademais, por quê maior certeza das coisas transcendentais do que o próprio Evangelho traz até nós?

CONSENTIMENTO UNIVERSAL

"A idéia de Deus não é apañado dos filósofos e dos cientistas, nem uma noção moderna ou um conceito da civilização ocidental. É uma idéia universal no tempo e no espaço. Em todos os quadrantes da Terra, em todas as formas de cultura, em todos os povos, ao longo de toda a história, ou ignorantes têm proclamado sua crença num Senhor soberano do universo. Nem, as Mitologias, por vezes tão estranhas, onde se manifesta a crença em Deus, nem o ateísmo que se encontra na história, sobretudo contemporânea, podem dissimular o fato indiscutível do consentimento unânime do gênero humano em torno da existência de Deus". (Manual de Filosofia, Theobaldo Miranda Santos, 1964.

CONTEMPLAÇÃO

Olhando o horizonte infinito/Nosso semblante se põe a meditar./Ao longe o Sol grande e bonito/À Terra vindo aquecer e iluminar.

Água, suave sabor da Água/Com as ondas que nos vêm afagar./Venham também nos curar da mágoa./Com seu frescor venham nos acalantar.

Olha, menino, olha o horizonte!/Vê a grandeza de Deus se retratar./Na quebra da onda constante./Cuidado, não quebre o seu AMAR!

Leokádia Sawczuk Furman, Cândido de Abreu, PR.

Bernardo Lipski é o presidente da Braspol Núcleo da Lapa

A Braspol - Núcleo da Lapa - Pr., mais uma vez esteve reunida, desta feita para eleger sua nova diretoria, no último dia 27 de maio, no Lipski Restaurant.

O ambiente, como sempre, foi descontraído e festivo, pois esta é a característica marcante do Núcleo da Lapa (Pr.), que aproveita todas as oportunidades para estreitar ainda mais os laços de amizade entre as famílias polônicas do município.

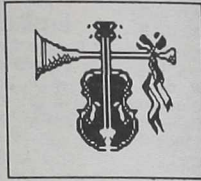
A Lapa não teve colonização polonesa, mas, de acordo com a pesquisa do Sínodo da Arquidiocese de Curitiba, a etnia polônica está em primeiro lugar na formação da população lapaena, espalhados por todo o município.

A Braspol chegou no momento certo e é o canal, o elo de união, hoje, para essas famílias, na totalidade de terceira e quarta gerações, e que agora voltam a ter oportunidade de reequilibrar a cultura e tradições polonesas.

A Eleição

A renovação da diretoria da Braspol (Lapa), fundada em 1990, aconteceu em clima tranquilo, com apenas uma chapa, que foi eleita por unanimidade e que ficou assim formada: Dir. Executiva - Presidente: casal Bernardo e Francisca Lipski; Vice-Presidente: casal José Renato e Sandra Lipski; Secr. Administração: casal Pedro e Maria Kruppa; Secr. de Finanças: Mieczyslaw e Maria Kruppa; Secr. Comunicação: Aramis e Suzana Gorniski; Secr. Atividades Artísticas: Sra. Sandra Bley Lipski; Secr. Intercâmbio Inter-Municipal: casal Antonio Eloy e Ermelinda Bortoletto; Secr. Pesquisas Históricas: casal Alceu e Ingrid Ribas; Secr. Ass. Jurídicos: jovem Dr. Wilson Bley Lipski; Secr. Movimento Feminino: sra. M^{te} Sueli Hella; Secr. Movi-

mento Jovem: casais Alekso e Knaut e Luiz Sérgio Dżabik e Andrzej Sec. Da Cultura: sr. Ewa Wójcicka e esposa; Conselho Financeiro: sr. e sra. Helo Skiba; Secretario: sr. E. sra. Aloizio Kłobowicz; Supte: sr. e sra. Ewa Wójcicka; Supte: sr. e sra. Ewa Wójcicka;

Após a eleição, os presidentes ciparam de um jantar comemorativo oportunidade em que usaram o braço. o sr. José Lipski, a sra. B. Lipski, o sr. Valério Schmidt e Suzana M^{te} Gorniski e o sr. Valério Gorniski, ex-presidente.

Novas Metas

O casal Bernardo e Francisca Lipski, informaram que uma das metas é a de levar a Braspol ao exterior do município, num intercâmbio entre a cidade e o meio rural, número de descendentes de poloneses é grande.

E mais. Devagar, sem muita para que a base seja sólida, propõem incentivar a criação de grupos para divulgar os grupos musicais que já existem no município através de festas familiares.

Tudo isso e muito mais, serão logo logo se consegue elevar a nível das famílias polonesas da Lapa, está sendo realizado, o novo programa radiofônico da Braspol, que vai ao ar todos os domingos às 16 horas, pela Rádio Lapa, que vai completar um ano de existência no próximo mês de julho.

No almoço, depois da Missa

FM
AM 1270 KHZ

PANORAMA DA POLÔNIA

Rádio Capital, Curitiba
1270 KHZ/AM

Todos os domingos, das 12 às 14 hs

Música, notícias, informações

Para anunciar festas de aniversário, casamentos e outros recados da comunidade, ligue (041) 342.3635 (Sociedade União Juventus) ou (041) 222.2686 (Travelcoop).

VALORIZEMOS A NOSSA CULTURA

Jovanovic

(Palestra proferida pelo prof. Dr. Aleksandar Jovanovic, presidente da Sociedade Brasileira de Eslavística, por ocasião da instalação solene de cursos de Língua Polonesa, em 3 de maio de 1992)

Notas sobre a Língua Polonesa e sua evolução através da literatura

Continuação do número anterior

A Literatura Polonesa remonta ao século XVI, com Biernat z Lublina (1465-1528), que escreveu seu *Paraiso da Alma* (Raj Duszny), publicado em 1513, adaptado de um texto latino (*Hortus Animae*). Biernat z Lublina, popular em sua época, acabou sendo esquecido durante longo tempo, mas representa figura de transição – lingüística e literária – de relevo: nem o polonês em que ele escrevia foi usado, poucas décadas mais tarde, nem o estilo empregado por ele perdurou muito tempo.

Marcin Bielski (1495-1575), cortesão e soldado, é o autor da primeira obra sobre História Universal em língua polonesa: trata-se de sua *Crônica sobre o Mundo Inteiro* (Kronika wszytskiego swiata), baseada em documento eslavítico. Lukasz Górnicki (1527-1603) ocupa posição importante na Literatura Polonesa, porque é o primeiro autor a escrever num estilo sofisticado – diferente dos autores que o precederam. Adaptou a obra italiana Il Cortigiano, de Baldessare Castiglione, sob o título de *O Cortesão Polonês* (Dworzanin Polski), publicado em 1566.

Mikolaj Rej (1505-1569), escritor protestante, considerado, via de regra, como "pai" da Literatura Polonesa, representa um período intermediário entre o engatilhar das letras em polonês e a rica poesia seiscentista. Seus versos aparecem sob a forma de diálogo, como é o caso da *Breve Conversação entre o Nobre, o Beleguim e o Pároco* (Krótka rozprawa między trzema osobami, Panem, Wójtem a Plebanem), de 1543.

Chegamos, finalmente, à figura de Jan Kochanowski (1530-1584), contemporâneo de Luís de Camões. Trata-se de grande nome da Literatura seiscentista

em polonês, forjada num século de grandes disputas políticas e religiosas. Kochanowski transforma o polonês literário numa língua plástica e hoje é considerado um clássico do verso slábico. Homem de vida agitada, fala não raro entre os escritores de época, estudou no exterior e viajou bastante, além de ter sido um perfeito bilingüe, que também escrevia em latim. Sua primeira coleção de poemas, publicada em 1578, é o *Saltério de Davi* (Psalterz Dawidów), adaptado, é claro, dos Salmos bíblicos. Não cabe, aqui, estender-se mais sobre a significação de Kochanowski e de sua obra, mas é preciso lembrar que, antes do século XIX, foi um dos maiores nomes da Literatura entre os povos eslavos.

É necessário observar que o polonês se tornou uma língua literária importante no interior do complexo estado plurinacional que se formou após a União de Lublin, no século XVI. O lituano estava limitado, basicamente, aos camponeses da Lituânia; o assim chamado ruteno (ancestral dos modernos ucraniano e bielorrusso) era língua literária, de uso comum na Rzeczpospolita; o latim, como língua literária, vai desaparecendo na primeira metade do século XVII (Marciej Kazimeirz Sarbowski, 1595-1640, é o último escritor polonês a utilizar essa língua de forma exclusiva).

Antes da partilha final da Polónia, em 1795, cabe mencionar o nome de Ignacy Krasicki (1735-1801), cognominado de Príncipe dos Poetas, escritor de veia satírica, mas homem imbuido pelo espírito do Iluminismo, e Jan Potocki (1761-1815), conhecedor de umas oito línguas, viajante incansável, e autor de inúmeras obras sobre a História e os costumes dos eslavos.

(continua)

Registro

Judeus Reconhecidos à Polônia

Há anos, realizam-se encontros ecumênicos polono-judeus. Num deles, um judeu disse que existe não só anti-semitismo mas também anti-polonismo. O Primaz da Polónia, Cardeal Glomb, ao visitar os Estados Unidos no dia 29 de setembro de 1991, participou de encontro com a delegação de Judeus dos EUA. Na publicação do centro polonês de mentalização conciliar "Znaki Czasu", edição Roma-Varsóvia, no último número de 1991 (outubro a dezembro), aparece um breve relatório desse encontro. A representação dos judeus constava de 9 rabinos e 3 senhores leigos.

Entre outras coisas, o líder da delegação dos rabinos declarou que "no ano de 1989, nesta sala, teve lugar um seminário sem precedentes de padres poloneses, professores, sobre o tema judaísmo. Mas como os senhores podem ver, esta sala não tem janelas. Como haveríamos de realizar a recomendação do Concílio Vaticano II no tocante ao "agiotamento", ou seja, em abrir as janelas? Fisicamente, não havia possibilidade. Ai fizemos algo melhor. De parte à parte, abrimos os nossos corações, como diz a Escritura: "Que estas palavras de Deus estejam em nossos corações". O mestre judeu polonês, hassídico, rabino Mendel de Kock, disse: "Este versículo em si não diz que a palavra de Deus está dentro de nossos corações, mas sobre o coração. Por quê? Porque até Deus precisa esperar que o homem abra primeiro seu coração, para que a palavra divina possa entrar".

Apesar das rivalidades e desconfianças a se estenderem pelas gerações, apesar das tensões no relacionamento polono-judaico e católico-judaico, os judeus e os poloneses católicos aqui nesta sala começaram a abrir mutuamente seus corações. E esta construção, desde os alicerces, aqui iniciada, foi continuada com duas partidas consecutivas para a Polónia de delegações do Centro Cardenal Bernardin do

"Spartus College" em 1990 e na Primavera deste ano...

Quando o Papa João Paulo II fez a alocação aos judeus novaiorquinos, em sua visita em 1979, disse-lhes: "sou um dos que compartilharam do sofrimento dos vossos irmãos na Polónia. Quero saudar-vos cordialmente com a vossa palavra hebraica: *Shallon*, a paz esteja convosco!".

Esta foi a primeira palavra que, após a ressurreição, Jesus dirigiu a seus discípulos. Por isso, além do nosso empenho conjunto no ressurgimento e na reconstrução do diálogo teológico entre poloneses e judeus, entre católicos e judeus, a primeira palavra do nosso diálogo deve ser *Shallon*, a paz convosco! E o primeiro passo para o nosso diálogo mútuo deve ser abrir os corações...

É nossa esperança de que, em vista desse diálogo, pudemos constatar que em especial na baixa Idade Média, e ao raiar do tempo moderno, a Polónia proporcionou excepcionais condições, provocando uma sábia explosão de criatividade espiritual judaica. Assim agindo, nós, judeus, conscientizamo-nos da dívida que temos com a Polónia pela subsistência do nosso povo e do nosso patrimônio espiritual, da vivência histórica e dos tesouros de espiritualidade polono-judaica, que constituem o nosso patrimônio comunitário e são fundamento dos laços que nos unem. Não é em vão que a palavra religião provém do étimo latino "ligo", isto é, ligar, unir.

Não tentemos nunca diminuir ou obscurecer as nossas diferenças. Não esqueçamos a

prova do anti-semitismo polonês. Mas também, Exmo. Senhor Cardeal, que com o episcopado polonês pelo qual é responsável, sabemos que condenou o anti-semitismo como pecado contra Deus. Não esqueçamos a irmandade das nossas crenças, brotadas da mesma raiz, como o reconheceu o Concílio Vaticano II, e o confirmou o Papa João Paulo II. E não esqueçamos que, no decurso da maior parte da existência histórica da Polónia, os judeus nela encontraram guarda diante das perseguições de outras nações. Não podemos esquecer que os judeus, na terra polonesa, criaram um patrimônio sem precedente de riqueza espiritual, não conseguido em nenhum outro país da diáspora.

Por isso cabe uma verdadeira missão para a comunidade judaica na América - com toda a sua riqueza, seu número e recursos - a missão de conservar e transmitir a herança dos judeus poloneses, visto que, não obstante tudo que temos na América, e apesar de tudo que podemos realizar na América, nunca havemos de superar o tesouro das conquistas espirituais que herdamos do milênio da estadia de nossos irmãos nas terras polonesas. A terra polonesa sustentou os nossos antepassados, agora eles repousam no solo polonês. Nós, judeus, não podemos de forma alguma esquecer que, através dos séculos, Israel era o nosso torrão paterno; a Polónia, porém, a nossa terra materna".

(Elaborado pelo Pe. Stanislaw Turbanski; tradução de Henrique Perbeche).

TITO ZEGLIN

"A VOZ DA CAPITAL"

de 2ª à 6ª, das 9:00 às 11:15 horas

RECLAMAÇÕES □ MÚSICA □ INFORMAÇÕES
NOTÍCIAS □ EMPREGOS □ ESPORTE
UTILIDADE PÚBLICA
PARTICIPA PELOS FONES
262-1248 ou 262-1832

Dicionário Polonês-Português/Português-Polonês

RESERVE JÁ O SEU!!!

Ligue para 233-9194 ou escreva para a caixa postal 1775

Lud edita conhecimento.

União Juventus

Troféu União Juventus

Gilson Wiggers foi o atleta que marcou o melhor tempo na disputa do IX Troféu União Juventus de Atletismo. Em Curitiba, Gilson marcou apenas 30 minutos e 31 segundos para cobrir os 10.000 metros de percurso, ganhando os principais e mais valiosos prêmios da prova. Ele representou a cidade de Concórdia e teve em Odiles Marçal, também um grande campeão de rústicas, seu maior rival, com o tempo de 30 minutos e 37 segundos. Ambos correram na categoria de adultos.

No feminino, a melhor marca foi alcançada pela consagrada atleta Cinthia Maria Rocha Dutra, com o tempo de 40 minutos e 12 segundos.

O Troféu União Juventus de Atletismo foi o mais concorrido de todos quantos já foram realizados, sendo que na prova competiram mais de 400 atletas, com uma centena deles representando o interior e os Estados de Santa Catarina, Rio de Janeiro, São Paulo e Rio Grande do Sul.

A manhã fria contribuiu muito para a boa disposição dos competidores que largaram por volta das 9:30 horas, sob controle de equipes de orientação do Departamento de Educação Física da Prefeitura de Curitiba e da Diretoria de Atletismo da Sociedade União Juventus, de responsabilidade do sr. Alfredo Carlos Langner, a quem deve ser creditado o sucesso do evento.

Os melhores

- Infanto-juvenil (masc):** Jackson Fitz
Juvenil (masc): Everaldo de Jesus Ferreira
Adulto (masc): Gilson Wiggers
Pré-veterano: Osvaldo de Jesus Ferreira
Veterano A: José Alves Moreira Filho
Veterano B: Antonio Fernandes Filho
Veterano C: João de Moura Bezerra
Infanto-juvenil (fem): Michele Zandoná
Juvenil (fem): Nilma dos Santos Esteves
Adulto (fem): Cinthia Maria Rocha Dutra
Veterano A: Maria Pereira
Veterano B: Marisa da Silva Cruz

CASA DO AGRICULTOR

Mário José Gondok Cia Ltda

Sementes, fertilizantes, defensivos

Av. Independência, 105 - Fone 842-1697
Araucária Paraná

Araucária

Controle Hospitalar em Araucária

Em virtude de atender os requisitos exigidos pela Comissão Estadual de Controle de Infecção Hospitalar (CECIH), o Hospital São Vicente de Paulo, de Araucária, recebeu uma placa de Controle de Infecção Hospitalar, a qual foi descerrada em solenidade realizada há poucos dias. Vale salientar que a Portaria 196 do Ministério da Saúde (28/06/1983) obriga todos os hospitais a instalar uma Comissão de Controle de Infecção Hospitalar (CCIH). Acontece que dos 625 hospitais do Estado, apenas 140 têm CCIH, dos quais somente 40 estão recebendo a placa na atual etapa, podendo a partir de agora notificar as taxas de infecção.

O fato de o Hospital São Vicente de Paulo ter recebido a placa reflete uma conquista, a-

través dos resultados de trabalho sério e precioso com o combate à infecção. Por outro lado, significa o reconhecimento à competência dos profissionais de saúde da instituição e o despreendimento em apontar possíveis irregularidades, revertendo assim os índices de mortalidade por infecção hospitalar.

Na solenidade de descerramento da placa, além dos autores e funcionários do hospital também estiveram presentes o secretário municipal de Saúde de Araucária, Araré Gonçalves Cordeiro Junior; a representante do município junto à CCIH, enfermeira Ana Euália da Silva e Costa e a presidente da Comissão de Controle de Infecção Hospitalar da instituição, Sônia Regina de Fines Soler.

IV Arraiá do Cachoira em Araucária

Com o propósito de resgatar e preservar valores culturais da comunidade, a Prefeitura de Araucária (Administração Albanor José Ferreira Gomes), através de sua Secretaria de Cultura e Esportes, promove no Parque Cachoira, nos próximos dias 6 e 7 de junho, o IV Arraiá do Cachoira. Trata-se de uma festa junina, cuja programação prevê apresentação de danças, exposições, brincadeiras, fogueira,

comidas típicas e outras atividades.

Durante a festa, também será realizada o concurso de quadrilha, da mentira, de traje típico e dança. As melhores quadrilhas receberão prêmio de mil cruzeiros. Aos demais cursos, o valor será de 200 cruzeiros. Informações detalhadas podem ser obtidas na Casa da Cultura de Araucária pelo telefone 842-1204.

Almoços • Jantares
Aceita-se Reservas

Rua Brigadeiro Franco, 3354
Fone 222-1204

Araucária

Araucária tem a solução para os produtores de leite

A Prefeitura Municipal de Araucária, através de sua secretaria de Indústria e Comércio, trouxe para o município a empresa Solo Vivo e sua tecnologia do adubo organo-mineral balanceado, que é também a solução em termos de adubação ecológica. E a Solo Vivo trouxe consigo o engenheiro químico Iraides Alves de Faria, pós-graduado pela USP - Campus de Ribeirão Preto-SP, que além de ser o criador da tecnologia do adubo organo-mineral balanceado, é também possuidor da tecnologia do "Aleitamento de Bezerros", que centenas de produtores de leite no Brasil e até na Bolívia já desfrutam.

O que é

O Aleitamento de Bezerros é um projeto tecnológico que ensi-

na ao produtor de leite a produzir na própria propriedade, um leite artificial, sem o uso de maquinários especiais e a um custo que não atinge 20 por cento do valor do leite da vaca.

Normalmente se gastam 4 litros diários de leite de vaca para amamentar uma cria. Portanto, para cada cria, o produtor de leite deixa de vender 4 litros para consumo humano. Com isso a sua receita é menor e consequentemente, reclama que produz leite não compensa.

Entretanto, se o produtor de leite criar o seu bezerro com o leite artificial, produzido na própria propriedade, ele poderá criar 5 bezerros pelo custo de apenas um criado com o leite de vaca. Com isso, ele criará as bezerras para aumentar seu plantel e os

machinhos serão criados e destinados a produção de mais carne. Assim fazendo, o produtor aumentará o volume de leite vendido, produzirá mais carne, e consequentemente virá mais dinheiro para seu bolso.

Para maiores esclarecimentos e aquisição da tecnologia de "Aleitamento de Bezerros", escreva para Engº. Químico Iraides Alves de Faria - Rua Diógenes Brasil Lobato, 268 - CEP 83700 - Araucária - PR. Para adquirir a tecnologia, o produtor pagará apenas uma taxa simbólica de CR\$ 20.000,00 mais as despesas de remessa pelo Sedex à cobrar. O pagamento será feito na agência de Correios de sua cidade, no momento da retirada do envelope. Pense nisso e lucre mais.

Prefeitura de Araucária Distribui Agasalhos para Escolares

Cerca de três mil, de um total de 11 mil agasalhos que estão sendo confeccionados com recursos da administração municipal, já foram entregues este ano para crianças carentes de Araucária. A distribuição visa atender todas as crianças matriculadas nas creches mantidas pela Prefeitura, nas escolas de 1º grau (municipais e estaduais), nos programas municipais voltados para crianças e adolescentes, bem como na escola para excepcionais.

De acordo com a secretária municipal de Trabalho e Bem Estar Social, Uriema Rita Ehke Gomes, que vem participando ativamente da entrega dos agasalhos nas escolas, a confec-

ção dos mesmos está sendo feita por funcionários da Prefeitura, que contam com a colaboração de voluntários da APMI (Associação de Proteção à Maternidade e à Infância) e de mães de alunos.

Superando o recorde de 1991, quando foram entregues aproximadamente nove mil unidades, este ano a distribuição será mais abrangente. Iriema Rita Ehke Gomes diz que as crianças têm recebido os agasalhos com muita alegria. Tanto assim que no dia marcado para a entrega, professores e alunos se organizam para a apresentação de músicas, danças e teatrinhos, geralmente enfocando temas sociais.

Homenagem às mães em Araucária

Numa iniciativa da Prefeitura de Araucária (Administração Albanor José Ferreira Gomes), através de sua Secretaria Municipal de Trabalho e Bem Estar Social, em conjunto com a APMI (Associação de Proteção à Maternidade e à Infância), cerca de 850 crianças matriculadas nas 14 creches municipais, na Casa da Criança e nos programas destinados a adolescentes (Projeto Davi e Centro de Apoio ao Menor - CAM), realizaram uma homenagem às mães num evento

que aconteceu recentemente no Teatro da Praça.

A secretária do Trabalho e Bem Estar Social do município e presidente da APMI, Uriema Rita Ehke Gomes, esteve à frente da organi-

zação da festividade, que incluiu apresentações feitas pelas próprias crianças, bem como distribuição às mães de lembrancinhas que elas mesmas confeccionaram e lanches para todos os presentes.

Novo Posto Banestado em Araucária

O prefeito de Araucária, Albanor José Ferreira Gomes, durante a recente inauguração das instalações de um Posto de Atendimento do Banestado, na Associação dos Empre-

sários da Cidade Industrial de Araucária (Av. Das Araucárias, 5005), quando elogiou a iniciativa do Banestado, que atendeu uma solicitação da entidade.

auto técnica
TYSZKA LTDA

RETÍFICA

de cilindros,
carcaças,
cabeçotes,
virabrequins
e motores a base
de froca
é no TYSZKA.

LIGUE
276-5721

20 anos
servindo

PARA CADA SITUAÇÃO EXISTE UM ESPAÇO

FW TOUR
COLOCA O MUNDO AO SEU ALCANCE

Turmas promocionais
Passagens nacionais e internacionais
Preturismo de ônibus
Excursões nacionais e internacionais
Excursões à Foz (econômicas)

FALE CONOSCO E DESCOBRA
QUE AQUI VOCÊ TEM AMIGOS.
ATENDE-SE TAMBÉM EM POLONÉS!

FW TOUR Agência de Viagens e Turismo Ltda. Rua Dr. Murici, 970 cj. 6 térreo -
Telefones: (041) 222-4843 e 222-8230 - Curitiba - Paraná.

Nasi Ludzie/Nossa Gente

Enlace marcante

Ana Cristina e Amabile, o novo casal.

Um casamento marcante, impecável nos detalhes e amizade, foi o que uniu os jovens Ana Cristina e Amabile, filhos dos casais Antonio e Ana Turek, e Amabile e Leoni R. Fidalgo, no último dia 9 de maio, na Igreja Santo Estanislau, em Curitiba, com recepção depois no Iguazu Campestre.

Os padrinhos da noiva foram:

Ana e Antonio Turek, Ana Cristina e Amabile Fidalgo e Leoni e Amabile Fidalgo: festa marcante.

Luciana e Marcos Antonio Turek, Maria Regina e Djalma Emilio Bubiak Filho, Jaqueline e Rubens Antonio Penteado e Silvana e Alberto Abujamra; apadrinharam o noivo: Josiane e Luis Silva Fidalgo, Christiane e Fernando Beleski, Otília Silva de Souza e Gilson José de Souza e Hortência Rodrigues Fi-

dalgo e Ivo Dal'Jovem.

O ambiente criado para a cerimônia religiosa tocou a todos os convidados, desde a decoração ao som de violinos. A recepção teve também conjunto musical, com violinos inebriando os presentes. Os anfitriões receberam com muito carinho os convidados.

Denúncia

Pelos Direitos Humanos

Nosso assinante/colaborador Juljus (Júlio) Targowski, do Rio de Janeiro, envia ao LUD cópia de carta dirigida à revista *Veja*, em SP, datada de 28 de abril e que, segundo ele, nunca foi publicada. Disse o seguinte, dirigindo-se ao seu diretor de redação: "na qualidade de assinante dessa conceituada revista e, por isso, conhecedor do grau de responsabilidade das informações ali transmitidas, solicito a publicação desta carta, através da qual procuro exprimir as minhas mágoas a respeito da situação em que se encontram os aposentados.

No início de janeiro deste ano, parecia que, com a decisão judicial, obrigando o INSS a pagar o reajuste dos 147% aos aposentados e pensionistas, a tragicomédia chegaria ao fim. Lamentavelmente, o decreto do Presidente da República, adiando para o próximo ano o tal reajuste, indica que o circo continua aberto. O ex-Ministro Magri, querendo melhorar e sanear a situação da Previdência, optou pelo caminho mais curto e seguro: reduzir drasticamente, ou mesmo eliminar, o número de aposentados e pensionistas. Escolheu para este fim a sentença de morte pela fome, o que é mais cruel do que as câmaras de gás usadas para o mesmo fim por Hitler. Infelizmente, parece que, mesmo com a saída do incompetente e desprezado ministro playboy do Ministério do Trabalho e da Previdência Social, a perseguição aos aposentados continua.

Até agora, o Governo não apresentou os cálculos definitivos sobre o rombo da Previdência e é difícil, objetivamente, chegar a uma conclusão, mas, se na realidade a situação é tão grave, por que o Governo não decreta estado de calamidade pública no território nacional e não procura reparar, proporcionalmente, sobre todas as camadas da Nação a responsabilidade do rombo? Não foram os aposentados e pensionistas que escolheram um irresponsável e desonesto para Ministro da Previdência e quem o fez deve se responsabilizar pelo que aconteceu.

Se há fundos para a compra de bicicletas e mochilas, para conceder

aumentos ao funcionalismo para as forças armadas, para ministros, etc., por que preteriram pagar só uma redução para a população? Não seria mais do que humano descontar 1, 2 ou até 3% de todos os salários pagos aos funcionários públicos, parlamentares, diplomatas, etc., ao invés de somente uma parte dos salários desprotegidos para os quais, em todos os casos, a aposentadoria é a fonte de renda?

O sádico ex-Ministro Magri, com os aposentados, não somente não aumentou os pagamentos, mas também não pagou os prazos de pagamento. No mês de maio, por exemplo, do 1º dia útil passou para o 9º dia, sendo que, na realidade, o pagamento é efetuado entre o dia 10 e 14 de cada mês, entretanto, as obrigações com vencimentos nos primeiros dias do mês seguem sendo acarrelando acréscimo que não saem fora do prazo.

Se a ONU, a Cruz Vermelha Nacional e outras instituições internacionais preocupam-se tanto com as crianças, com os idosos, com os políticos, com os refugiados, etc., que nós, os aposentados, não podemos denunciar o nosso próprio Governo por violação dos Direitos Humanos? Não é a morte, do stress, das doenças, do abandono os desamparados idosos que durante anos a fio foram para o INPS, a fim de fazer uma velhice independente?

Agora aparece uma boa oportunidade para demonstrar não só a falta de moral geral pela situação de muitos idosos que se encontram os aposentados e pensionistas, mas para chamar a atenção de todo o mundo civilizado para a indiferença, injustiça e desonestidade com que o atual Governo trata os velhos: fazer uma big bang na frente ao Riocentro para que todos as nações, reunidas em 1992, possam protegê-los, da mesma forma que a flora e a fauna, da parte integrante.

Atenciosamente, (assinado) Juljus Targowski, Uca, Rio de Janeiro.

Sociedade Polono-Brasileira Tadeusz Kosciuszko

Rua Ébano Pereira, 502

Assembléia Geral Ordinária

Pelo Presente são convocados os associados para a Assembléia Geral que será realizada na sede social, no dia 14 de junho de 1992, com início às 14 horas em 1ª convocação, ou às 15 horas, em 2ª convocação com qualquer número de sócios presentes, obedecendo a seguinte Ordem do Dia:

1. Leitura e aprovação da Ata da última Assembléia Geral;
2. Relatório da Diretoria e parecer do Conselho Fiscal;
3. Assuntos Gerais;
4. Eleição da nova Diretoria e Membros do Conselho Fiscal.

Curitiba, 1º de junho de 1992
A Diretoria

Invista em quem vale ouro.

Investir na vida não é só comprar uma casa, um carro ou aplicar na poupança. Investir na vida é também valorizar a família e você. Porque este é o investimento que realmente vale a pena. Pense nisso. Invista na Saúde de sua família. Invista na sua vida. Invista em quem val ouro.

OUROCLIN
ASSISTÊNCIA À SAÚDE

Ligue (041)224-0203
Rua Des. Westphalen, 1189
Curitiba - Paraná

UNICLÍNICAS
Rua Prof. João Cândido, 898
Tel (0432) 24-2870
Londrina - Paraná

TELEVENDAS (041)
Rua Des. Westphalen, 15
20c. andar - sala 2006 - Curitiba - PR

autores
-szko

RETÍFICA

de cilindros
carcaças
cabeças
virabrequens
motores e
de troca
é no TSCU

LIGUE
276-5712

20 anos
serviço

Nº
dzisi
lub
Rosy,
si e
Przy
Impe
swoj
odrz
język
Sw
nar
Uki
Jes;
rosyjs

QUO VADIS, ŚWIĘTA ROSJO ? (II) ·

Husein jest zdolny do wszystkiego. Przed kilkunastu laty lotnictwo izraelskie zbombardowało i zniszczyło centrum eksperymentalne fizyki jądrowej, gdzie według wszelkich danych rząd iracki starał się wyprodukować pierwszą arabską bombę atomową. Nawet kraje arabskie, po tym skutecznym rajdzie izraelskim nie protestowały. Według wszelkich danych nawet dyskretnie kolaborowały, żeby te izraelskie bombowce dalekiego zasięgu - wszystkie - bezpiecznie powróciły do swoich baz w Izraelu.

Prasa światowa zaczęła bić na alarm donosząc o niepokoju o próbach sprzedania bomb atomowych czy materiałów potrzebnych do produkcji broni nuklearnej do krajów arabskich. Prawdziwą przyczyną tych obskurnych transakcji jest brak pieniędzy i co za tym idzie brak jedzenia.

Druga sprawa, również bardzo trudna do rozwiązania.

Po upadku Rosji sowieckiej pozostało bez pracy i bez perspektyw tysiące specjalistów sowieckich, którzy byli zatrudnieni w przemyśle wojskowym. Chodzi w pierwszym rzędzie o fizyków jądrowych, którzy byli przez wiele lat

zatrudnieni w produkcji broni masowej zagłady. Należy przypuszczać, że są to w zasadzie ludzie bez skrupułów, bez zasad etycznych, dlatego też jakas perspektywa dobrego zarobku będzie czynnikiem wystarczającym, żeby się zaangażować w krajach trzeciego świata i pomóc na przykład w skonstruowaniu pierwszej arabskiej bomby atomowej.

Przed kilkoma dniami ludzie w Europie znowu się przerazili. Znowu wydarzyła się katastrofa w rosyjskiej elektrowni atomowej. Tym razem miała ona miejsce w siłowni atomowej w Sosnowym Lesie w pobliżu Sankt Petersburg. Zwłaszcza kraje skandynawskie są zaniepokojone.

Ta elektrownia atomowa w Sosnowym Lesie jest bowiem zbudowana według parametrów elektrowni atomowej z Czernobyla. Reszta można sobie dośpiewać... Brak odpowiednich środków bezpieczeństwa, bałagan, pijana załoga etc.etc.

Takich elektrowni atomowych zbudowanych według czernobylskiego modelu jest w byłym Związku Radzieckim więcej. Są to w jakimś sensie bomby atomowe o spóźnionym zaplonie. Dlatego Sowieci

budowali te siłownie nuklearne? Mieli bowiem Sowieci - do dyspozycji ogromne źródła energii naturalnej. Albowiem o tej budowie decydowali w zasadzie niekompetentni ludzie, którzy w swoim czasie byli u władzy. W Rosji sowieckiej nie było przez wiele lat grup nacisku, skutecznej opozycji, dlatego też centralny rząd na Kremlu mógł sobie pozwolić na każde szaleństwo.

Trzecia sprawa

Ale tutaj można już przed trzynastu laty postawić również bogate perspektywy, nie tylko Rosję sowiecką. Mysłący ludzie zaczynają się zastanawiać co się stało z tysiącami ton śmiecia radioaktywnego. Gdzie to wszystko jest deponowane? Co się z tym śmieciem radioaktywnym dzieje? Ludzie zaczęli się organizować, szukać i odkryli rzeczy przerażające. To śmiecie radioaktywne te bogate kraje zaczęły sprzedawać do biednych krajów trzeciego świata. Również dawne kraje komunistyczne jak: Niemcy Wschodnie, Polska, Czechosłowacja zaczęły kupować u siebie deponować te śmiercionośne odpadki, oczywiście zatruwając w ten sposób środowisko

naturalne. Robiło się to wszystko - te diaboliczne transakcje w myśl zasady: po nas potop.

Rosjanie własne śmiecie radioaktywne deponowali u siebie. Znając jednak ten sowiecki bałagan i brak kompetencji u osób z tak zwanej "wierchuszki" deponowano to śmiecie byle gdzie. Dziś zaczyna się mówić o tym, że się deponowało - między innymi - to śmiecie radioaktywne w Morzu Barentsa w okolicach Nowej Ziemi.

Co się jeszcze stanie z Rosją, jak się rozwine jakas normalna perspektywa dla tego ogromnego kraju. Wciągu wielu wieków swego istnienia państwo rosyjskie miało skolonizować ogromne obszary ziemskie, zniewolić wiele narodów, teraz jednak zaczęło się to wszystko kruszyć i rozwalać. Rosyjskie marzenia o tym, żeby dojść do ciepłych wód się skończyły. Rosja bowiem ma bardzo ciężki klimat. O Syberii się mówi, że lato trwa tam 3 miesiące a ostra zima dziewięć miesięcy. Rosjanie przez rozpad imperium sowieckiego stracili najlepsze ziemie. Oderwanie się Ukrainy od Rosji to był cios potężny. Ukraina ma do swojej dyspozycji najlepsze

ziemie uprawne na świecie.

Odeście Republik Bałtyckich to również strata niepowetowana dla Rosji. Kraje takie jak Litwa, Łotwa i Estonia to było okno do Europy zachodniej. Słyszysz się już coraz głośniejsze i nacjonalistycznych tendencjach wśród narodów syberyjskich, o których istnieniu świat znowu zaczyna się dowiadywać.

Quo vadis święta Rosjo

Na koniec trzeba podkreślić jedną rzecz, o której się mało wie i prawie nigdy nie wspomina. Naród rosyjski stracił ogromnie dużo ludzi w czasie kiedy tym narodem rządził Tatarzy. Te ogromna ofiarę w ludziach ponosił ten naród sam bez pomocy zewnętrznej. Przez tę ofiarę w ludziach Rosjanie uratowali cywilizację i kulturę zachodniej Europy od prawdopodobnej zagłady. W przeszłości Rosja zawsze dążyła do tego, żeby się zbliżyć do Europy, do europejskiej kultury. Ta dążność do Europy, do zachodniej kultury reprezentuje dziś znowu miasto symbol - Sankt Petersburg i jego obecny burmistrz pan Sobczak, w którego żyłach płynie podobno polska krew.

M.M.

UKRAINA I POLSKA (II)

Na Ukrainie można się dzisiaj dogadać po polsku lub po niemiecku. Rosyjskiego ostentacyjnie się nie używa. Przynajmniej oficjalnie. Imperium sowieckie przez swoją brutalną rusyfikację spowodowało całkowite odrzucenie na Ukrainie języka i kultury rosyjskiej.

Świadomość narodowa Ukraińców

Jeszcze przed paru laty, rosyjski obowiązywał w

urzędach, w szkołach, w zakładach pracy, w sklepach... jednym słowem we wszystkich miejscach publicznych. Język rosyjski był na Ukrainie językiem codziennego użytku. Znał go prawie cały naród ukraiński. Jedynie część chłopstwa niegodowała tożsamość narodową mówiąc po ukraińsku. Znając jedynie język ukraiński, pozostawali na najniższym szczeblu społecznym jako

"nieprzystosowani".

Na terenie Ukrainy Wschodniej, która od początku weszła w skład ZSRR, było jeszcze gorzej. Jedyne nikły odsetek chłopów mówił tutaj po ukraińsku. Ogromna większość tzw. chochołów uległa całkowitej rusyfikacji.

Inteligencja i mieszkańcy dużych miast byli zazwyczaj dwujęzyczni. Ale język rosyjski i ukraiński, w

piśmie i mowie, znało jedynie 2,5 milionów Ukraińców.

W wielkich miastach jak Kijów, Charków, Krywograd, itp. wzrosła w ostatnich 10-ciu latach liczba mieszkańców świadomie deklarujących się jako Ukraińcy.

Ukraińska świadomość narodowa istnieje obecnie w najbardziej zrusyfikowanych rejonach republiki ukraińskiej, nawet tam, gdzie nie ma

już znajomości języka ukraińskiego.

Informacje o Ukraińcach lat ostatnich wykazują, że prawie 90% dzieci ukraińskich do lat 10 rozmawia obecnie wyłącznie po ukraińsku.

Konflikt polsko-ukraiński 1943-47

Ziemie ukraińskie II Rzeczypospolitej zostały przez Niemców podzielone. Galicja Wschodnia weszła

ciąg dalszy na str. 4

UROCZYSTOŚĆ ZESŁANIA DUCHA ŚWIĘTEGO

Ewangelia według św. Jana
20, 19-23

"Po tych słowach tchnął na nich i rzekł: weźmijcie Ducha świętego" (w. 22).

W Starym Testamencie Zielone Świątki były radosnym świętem zbiorów. Dziś świętujemy nowe Zielone Świąta. Ich główną treścią jest zesłanie Ducha św. Jest ono owocem Wielkanocy. Zesłanie Ducha św. jest bowiem dopełnieniem i pełnią Misterium paschalnego; męki, śmierci, zmartwychwstania i wniebowstąpienia Chrystusa. Zesłanie Ducha św. potwierdza, że Jezus zmartwychwstał, został wyniesiony do chwały Ojca i stale jest obecny pośród nas.

Gdy Chrystus zmartwychwstał pojawił się pośród uczniów, rzekł do nich: "Pokój wam" (w. 19). Napelniła ich wówczas wielka radość. Pokój i radość, jakie Jezus przynosi w dzień zmartwychwstania są owocami Ducha św. On sam jest największym Darem wielkanocnym, który skupia w sobie wszystkie inne dobra i dary Boże. Wiąże na zawsze uczniów z Zmartwychwstałym i jednoczy ich między sobą. Na mocy otrzymanego Ducha św. mogą oni rozdáwać łaski zbawienia i odpuszczać grzechy. W ten sposób Bóg stwarza nowy świat, nową rzeczywistość. Jego charakterystycznymi

cechami są życie w łasce uświęcającej, jedność z Bogiem i ludzi między sobą.

W gwałtownej wichurze i ogniu zstąpił na Apostołów Duch św. i wszyscy zostali nim napelnieni. Zewnętrzne zjawiska przemienily, pozostała nowo stworzona rzeczywistość: z garstki bojaźliwych, niezdeterminowanych jeszcze uczniów powstał prężny i szybko rozrastający się Kościół misyjny. Są to narodziny Kościoła, otwartego dla wszystkich narodów, jakie są pod słońcem. Tchnienie Ducha św. idzie poprzez całą historię Kościoła. Wiąże na nowo i w sposób niepojęty dostrzegamy Jego obecność i

działanie na wszystkich kontynentach i we wszystkich narodach, językach. Przejawy Ducha św. i głoszenie ewangelii wszystkim narodom i czasom - to znaki charakteryzujące Kościół Chrystusowy.

Zesłanie Ducha św., to dowód wielkiej troski Boga, by energia miłości wypełniła ludzkie serca i powoli odnowiła oblicze ziemi: "Niech zstąpi Duch Twój i odnowi ziemię" (z Liturgii dnia). "Duch daje życie, ciało na nie się przyda" (J 6,63).

Zebrani dzisiaj w uroczystości Zesłania Ducha św., prosimy Boga by zapalił nasze serca swą miłością. Wiemy jednak, że te nasze

serca są najtrudniej palnym materiałem na ziemi. Ludzkie serca łatwo zapalają się nienawiścią, chciwością, lenistwem, nieuczciwością. Najtrudniej zapalić prawdziwą miłością. I mimo że sam Bóg się nad tym trzyma, ciągle owoce tego trudu są mało widoczne. Jest tak, dlatego, że nasze serca można zapalić miłością tylko wtedy, kiedy ono chce, kiedy zgodzi się na przyjęcie żaru miłości. Otwórzmy szeroko nasze serca na przyjęcie "darów miłości". Dar Mądrości, Rozumu, Rady, Męstwa, Umiejętności, Pobożności, Bojaźni Bożej.
z P. J.

Rewelacje Gorbaczowa na temat historycznej roli Papieża

Oto co pisze Gorbaczow w artykułach do prasy Zachodu: Utrzymuję ciągły kontakt z Papieżem Janem Pawłem II od czasu pierwszego spotkania z nim tj. w grudniu 1989 roku. Uważam, że nadal będziemy te kontakty podtrzymywać. W listach naszych daje się zauważyć obopólne zrozumienie wyniku z tego pierwszego spotkania. Jest czymś bardzo trudnym określić dokładnie stosunek zaistniały między nami z powodu intuicyjnego, osobistego czynnika, który zawsze odgrywa poważną rolę w podobnych kontaktach. Mówiąc zwięźle, podczas spotkania w Watykanie odczułem, że papież odegrał rolę w tym co nazywamy dzisiaj nowym sposobem politycznego myślenia (...) Zawsze odnosiłem się z wysokim uznaniem dla poglądów papieża, które zawierały element duchowy, zmierzający do ustanowienia nowej światowej cywilizacji. (...) Oprócz swojej roli przywódcy Kościoła, Jan Paweł II jest również Słowianinem, co także przyczyniło się do lepszego obopólnego zrozumienia. (...)

Można teraz powiedzieć, że to co miało miejsce w Europie Wschodniej w

latach ubiegłych nie byłoby możliwe bez wpływów papieża, nie doceniając roli, jaką odegrał na arenie światowej. Jestem zdania, że kroki przedsięwzięte przez nas w naszym własnym kraju wpłynęły na rozwój stosunków z Watykanem; odczuliśmy szczególnie potrzebę nawiązania kontaktów między Kościołem prawosławnym i katolickim. (...) Równocześnie wprowadziliśmy wolność religii reprezentowanych na terenie naszego kraju.

Papież jest człowiekiem o wysokich kwalifikacjach. Jednym słowem jest wielkim człowiekiem. Nie przesadzam stwierdzając, że Papież Jan Paweł II

odegra olbrzymią rolę, w przyszłości, w wyniku obecnych przemian w Europie. Znajdujemy się w okresie przejściowym, w którym jednostka ludzka stanowi najważniejszy element na świecie.

Jak zareagował papież na wywody Gorbaczowa? Otrzymał on tekst artykułu przed jego publikacją w celu aprobaty i jak wynika z wywiadu udzielonego przez Jana Pawła II przedstawicielowi dziennika "La Stampa", zgadza się z opiniami Gorbaczowa. Powiedział reporterowi co następuje: "Jest prawdą, że istnieje między nami łączność intuicyjna, tak jak gdybyśmy się znali od dawna. I wiem dlaczego

tak się stało: Opatrzność przygotowała to spotkanie. Choć Gorbaczow nie podkreślał w rozmowie, że jest człowiekiem wierzącym, przypominam sobie, że mówił obszernie na temat doniosłości modlitwy i wewnętrznej strony człowieka. Wierzę niezłomnie, że nasze spotkanie przygotowała Opatrzność". Dla Ojca świętego Gorbaczow jest osobą, która skierowała Związek Sowiecki na drogę praw ludzkich i godności człowieka.

Co do roli, jaką Gorbaczow przypisuje papieżowi w zmianach politycznych w Europie, Jan Paweł II oświadczył: "To Kościół, nie papież odegrał największą w tym rolę. Jego zasługi to modlitwy i kompletne oddanie się Chrystusowi i ludzkości. (...) Lecz nie wolno zapominać o jednej bardzo ważnej rzeczy: w Rosji i Europie Wschodniej system komunistyczny nie był jedynym źródłem kryzysu. Oprócz tego miały również miejsce kryzysy duchowy. Następnie przyszła pierestrojka, a to słowo oznacza "nawrócenie". To z kolei wymaga duchowego czynnika, zmianę wewnętrzną w człowieku".

Papież przynajmniej, że w

roku 1978, w którym wybrany, nie przypuszczam, że będzie świadkiem radykalnych zmian, które później nastąpiły. Dopiero w roku 1989, w "aksamitnej rewolucji" to określił prezydent Czecho-Słowacji Havel, zauważył on pierwsze oznaki przyszłych wydarzeń pod nazwą kanonizacji Świętej Agnieszki, kiedy olbrzymie rzeźby pielgrzymów zaczęły przybyły do Rzymu.

Gorbaczow przeżył papieża pierwszy raz za pośrednictwem reportera dziennika "Stampa" w dniach szacunku i przyjaźni Ojca Świętego, który przeczytaniu zwrócił autorowi ze swoim podpisem.

"Czas"

Poszukiwanie

Poszukuję kolegę, który służył w wojsku polskim w Szwajcarii. Byliśmy razem w wojskowym szpitalu w roku 1944. Nazwisko Wójcik Zbigniew. C. Mallory, Gousblom st. Milne, Cape Town 7441. Rep. Of South Africa

Wiadomości z Polski

Przeglądając Gazety...

RZECZPOSPOLITA z dnia 31/3 pisze o sytuacji demograficznej Polski. Oto parę najważniejszych danych: ludność Polski w końcu 1991 r. liczyła 38.305.000 osób, w czym 62% stanowiła ludność miejska. Przewidywany stan ludności na rok 2000 wynosi ok. 39,5 milionów. Obliczenia są utrudnione licznymi wyjazdami na dłuższy pobyt. Liczba tych "nieślanych" mieszkańców może dochodzić do 0,5 miliona. Przyrost naturalny w 1991 r. wyniósł 3,7%. Jest to procent niski (np. w województwie warszawskim liczba noworodzonych jest niższa od liczby zgonów). Obecna przeciętna dzietność w Europie (z Polską włącznie) jest 1-2 dzieci na rodzinę co stawia pod znakiem zapytania nie tylko przróżost, ale i zastępowalność pokoleń. Przeciętą zycia w Polsce jest niska, mężczyźni 66,5 lat, kobiety 75,5 lat. Polska jest wśród krajów europejskich o najwyższym poziomie umieralności tak samo jak Węgry, Rumunia i kraje byłego ZSRR.

Długi i wyczerpujący wywiad z prof. Zbigniewem Brzezińskim zamieszcza GAZETA WYBORCZA z dn. 9 kwietnia. Prof. Brzeziński ocenia bardzo pozytywnie przemiany, które nastąpiły w Polsce drogą ewolucji i bez przelewu krwi, uważa jednak, że konieczne jest "odrodzenie obowiązku społecznego przez zerwanie z przeszłością". Znacząca, że jest przeciwnikiem zbiorowej odpowiedzialności, ale także jest przeciwnikiem zbiorowej nieodpowiedzialności. Uważa, że powinni być ukarani zdrajcy (typu Bieruta czy Bernana), zbrodniarze (członkowie UB, którzy mordowali i torturowali, zaprzędnali sędziowie i prokuratorzy) i złodzieje (członkowie Politbiura

zamieszani w afery finansowe). Ale nie należy dyskryminować ludzi, którzy uważali, że jedyną drogą odbudowy Polski jest wstąpienie do partii komunistycznej.

Sytuację Polski prof. Brzeziński ocenia dodatnio. Niema zastój, jest trudny postęp. Obawy, że zagraża Polsce dyktatura Wałęsy uważa za mocno przesadzone. O samym prezydencie Wałęsie mówi, że mimo popetnianych błędów i gaff ma doskonały zmysł polityczny i że musi walczyć z uprzedzeniami do niego inteligencji warszawskiej. Niepowodzenia rządu przypisuje głównie temu, że nie ma on dostatecznego poparcia w sejmie, gdzie dyktator wyjątkowo nieudanej ordynacji wyborczej dostały się partie nieznaczące lub krancowe. Stąd rozproszenie polityczne, brak rządów stabilnych, mylenie anarchii z demokracją.

Zwraca uwagę, że nie wejście do Nato jest dla Polski najważniejsze, lecz wzmocnienie współpracy w trójkącie Węgry-Czechosłowacja-Polska.

Co do polityki amerykańskiej prof. Brzeziński twierdzi, że są dwie koncepcje strategiczne: uznanie przewagi Rosji albo zrównanie Rosji i Ukrainy. Prezydent Bush wydaje się przychylny do tej pierwszej koncepcji, ex-prezydent Nixon do drugiej. Sam prof. Brzeziński jest zwolennikiem drugiej koncepcji.

RZECZPOSPOLITA podaje wywiad z ks. prof. Józefem Tischnerem na temat wiary i etyki postkomunistycznej. Dlaczego nastąpiło osłabienie, czy nawet załamanie Solidarności? Ks. Tischner mówi, że etyka Solidarności wywodziła się od słów św. Pawła: "Jedni drugich ciężary noście!"

Kryzys naszej epoki polega na tym, że staramy się własny ciężar rzucić na innych. Komunizm zaszczylił nieufność i łatwość zdrady, właściwie system komunistyczny opierał się na całej sieci donosicielstwa. I choć jesteśmy w epoce postkomunistycznej, ludzie dalej nie ufają, podejrzewają, oskarżają. A zasada chrześcijaństwa jest wierność i tę wierność, to zaufanie trzeba odbudować. Nie żądać i obalać, lecz budować. Co do "europeizacji" Polski, to trzeba dobrze rozważyć jakie wartości chcemy przyjąć, a jakimi sami możemy obdarzyć. Bo Europa to z jednej strony myśliciele, politycy, artyści, ale i z drugiej strony trzeba pamiętać, że Europa to także epoka Oświecenia i Kołomyj.

W TYGODNIKU POWSZECHNYM z dnia 22/3 Maciej Zięba O.P. pisząc o projektowanej reformie szkolnictwa, opatruje swój artykuł mottem z aktu fundacji Akademii Zamoyjskich: "Zawsze takie Rzeczpospolite będą jakie ich młodzieży chowanie..." Cytuje też zdanie z angielskiego ECONOMIST, które może odnosić się także do Brazylii: "... niski poziom oświaty w większym stopniu jest przyczyną niepowodzeń wielu biednych krajów w doganianiu reszty świata niż niedostateczny poziom nakładów inwestycyjnych na rozwój potencjału produkcyjnego. Oświata musi być jednak powszechna. Kraj posiadający elitę naukową i słabo wykształconych pracowników może nawet dokonywać inowacji, ale przekażą się, że trudniejsze jest osiągnięcie stanu, w którym nowe koncepcje zostałyby wykorzystane efektywnie na jego własnym terytorium".

Irena Łosiowa

DYMISJA PREMIERA
OLSZEWSKIEGO

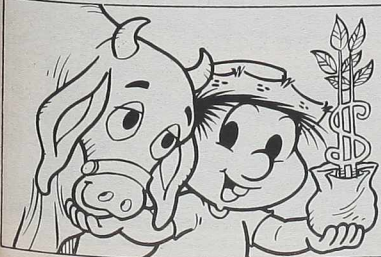
W dniu 5 czerwca br. na wniosek Prezydenta i trzech klubów parlamentarnych Sejm odwołał rząd premiera Olszewskiego. W głosowaniu brało udział 425 posłów. Wymagana większość bezwzględna wynosiła 273 posłów, przeciw 119, wstrzymało się 33 posłów.

Sejm powołał Waldemara Pawlaka na prezesa Rady Ministrów. Za 261 głosów, przeciwko 149 głosów, wstrzymało się od głosu 7 posłów. W swoim wystąpieniu przed głosowaniem W. Pawlak powiedział min.: "Polska należy do najszybszych... Wszystkie niepowodzenia wynikają zawsze z nienawiści i klótni"... "Ufam, że można się dogadać nie tylko w czasach klęski"... "Stoję przed wami aby szukać zgody w obliczu klęski państwa"... "Będę rozmawiał ze wszystkimi, którym drogę są sprawy Polski"...

W końcowym słowie po wyborze premier powiedział m.in.: "Liczę na wspólną pracę dla Polski... Wszystkie ugrupowania, które udzieliły mi poparcia mają programy i osiągnięcie kompromisu nie będzie trudne... Proponuję uchwalenie budżetu, tak aby umożliwić dokonanie wydatków w sferze budżetowej. Po dokonaniu rozstrzygnięcia natury społeczno-politycznej, dokonamy zmian w budżecie... Proszę o zachowanie spokoju, rzetelną pracę, postępowanie odpowiedzialne, zgodne z interesami państwa..."

Prezydent wystosował list do marszałka Sejmu

następującej treści: "Wielokrotnie podkreślałem konieczność sformułowania programu budowy III Rzeczypospolitej i konsekwentnej jego realizacji. W swoim ostatnim przemówieniu w Izbie Poselskiej przedstawiłem moim zdaniem, najważniejsze i najpilniejsze zadania, jakie stoją przed krajem. List pana marszałka do mnie wskazywał, że podziela pan niepokój o możliwość wyjścia z impasu, w jakim znajduje się Polska. W ostatnim czasie powstała sytuacja, która zdaje się uniemożliwić przez wycofanie wewnętrznego kryzysu. Współpraca rządu z prezydentem, będąca podstawą sprawnego funkcjonowania władzy wykonawczej, weszła w fazę ostrego konfliktu. Następuje destabilizacja struktur państwa, podejmowane są nieodpowiedzialne kroki w sprawach zagranicznych, dokonywane są zmiany kadrowe, które nie rozwiązują najważniejszych spraw, ale je zaostrzają. Brak współpracy rządu z głową państwa powoduje, że uprawnienia prezydenta są dezawuowane. Uniemożliwia to tym samym sprawne funkcjonowanie państwa. W tej sytuacji straciłem zaufanie do obecnego rządu i zmusza to do wycofania poparcia dla niego. Proponuję podjęcie rozwiązań zmierzających do powołania nowego Gabinetu mającego oparcie w Parlamencie. Mam nadzieję, że podziela pan mój niepokój i w imię odpowiedzialności za Polskę wspólnie podejmijmy działania wiodące do przezycięcia tego impasu..."

ETA BANCO
DANADO DI
BÃO!!

O BAMERINDUS TROCA SUA NPR
POR DINHEIRO VIVO, COM AS
MELHORES TAXAS DO MERCADO.

NOTA PROMISSÓRIA RURAL

BAMERINDUS

Engorda a boiada e a safra vira cifrao.

UKRAINA I POLSKA

(II)

dokończenie ze str. 1

w skład Generalnego Gubernatorstwa, Wołyn natomiast z częścią Polesia wszedł w skład Komisariatu III Rzeszy.

Od marca 1943 r. rozpoczęła się akcja mordowania polskiej ludności i palenia polskich wsi na terenie Ukrainy. Początkowo akcja objęła powiaty położone wzdłuż wschodniej granicy przedwojennej Polski: sarnieński, kostopolski, rówieński, zdołbunowski. Od czerwca 1943 r. terror rozszerzył się na powiaty: dubnieński, łucki, horochowski, kowelski, włodzimierski oraz lubowski. Ludność polska była niejako spychana na zachód.

Akcje antypolską rozpoczynało zazwyczaj ultimatum żądające od Polaków opuszczenia stron rodzinnych. W przypadku zignorowania ultimatum, Ukraińcy przeprowadzali licyfikację wedle wzorców niemieckich.

Oblicza się, że w ciągu roku 1943 przeprowadzono 900 antypolskich akcji, w których zginęło do 100.000 ludności polskiej.

Z początkiem 1944 r. wystąpienia antypolskie ogarnęły stopniowo całą Łwowszczyznę, Stanisławowskie i Tarnopolskie.

Do połowy 1945 UPA kontrolowała prawie całą Ukrainą.

Jesienią 1946 UPA wyraźnie osłabła. Zapasy broni i amunicji zaczynały się wyczerpywać. Rozpoczął się odwet ze strony polskiej; operacja "Wisła".

Operacja "Wisła" była skierowana nie tylko przeciwko UPA ale i przeciwko całej ludności ukraińskiej zamieszkałej na terenie powojennej Polski.

Rozpoczęło się wysiedlanie ludności ukraińskiej, prowadzone z wielką brutalnością. Wysiedlonych kierowano na Ziemię Zachodnie i Północne, świadomie rozrywając więzi parafialne, gminne i sąsiedzkie.

W operacji wojskowej "Wisła" zostało zabitych po stronie ukraińskiej 5.500 osób, stracono ponad 300 Ukraińców.

Konflikt zakończył się straszliwą klęską Ukraińców i bardzo problematycznym zwycięstwem polskim. Jedynym zwycięzcą była Rosja Sowiecka.

150.000 Ukraińców wyzuto z ojcowizny i zesłano na obce ziemie, na poniewierkę, gdzie rzadko spotykali się z życzliwością. Senat Polski potępił operację "Wisła" jako niehumanitarną (1991)

Piotr Włoczyk

ZMIANA WARTY

Dawna stolica Brazylii była świadkiem historycznej zmiany warty: po dziesiątkach lat niewieli odrodzona Polska znów ma w największym kraju Ameryki Łacińskiej autentycznego ambasadora. My Polacy nie tyle odrzucamy tragiczne przeżycia z czasów socjalistycznego realizmu ile raczej to co je spowodowało, a więc przede wszystkim utopię, a mówiąc bardziej brutalnie: wszechobecność kłamstwa w życiu narodu. Kłamstwa narzuconego, znieprawdzonego. Oczywiście jest, iż nie da się wyznaczyć z historii całego tragizmu tego okresu, ale każdy człowiek instynktownie garnie się do prawdy. Do prawdy, która wcześniej czy później wywala. Polacy dosyć mają niebytu, niemoży, nieprawdy.

A więc Rio de Janeiro było świadkiem naprawdę wielkiego wydarzenia. Pięknie to podkreślił ks. Zygmunt Szwajkiewicz w swoim powitaniu gdy wspominał czasy gdy tu do naszego polskiego kościoła przychodził Minister Tadeusz Skowroński i wraz z wszystkimi wiernymi modlił się o wolność i niepodległość Polski. I tu właśnie w polskim kościele Rio de Janeiro witamy pierwszego ambasadora Trzeciej Rzeczypospolitej, p.

Katarzynę Skórzyńską! Zmarły już, ostatni przedstawiciel wolnej, przedi wojennej Polski jakby pokazywał swój urząd naszej (tym razem naprawdę naszej!) p. Ambasador.

A dzieci i młodzież przy ołtarzu symbolizowały zapewne tę nieustanną odnowę naszej polskiej emigracji, a zwłaszcza ta która walczyła na wszystkich frontach świata lub popierała tę walkę i w ten sposób także przyczyniła się do zwycięstwa nad komunizmem.

A teraz o człowieku. Młodzieńcza sylwetka, ujmujący uśmiech, oczy bystre i mądre a jednocześnie autorytet. Autorytet nie wynikający tylko z wysokiej funkcji dyplomatycznej ale przede wszystkim autorytet moralny człowieka, który Ojczyźnie w trudnych jej dziejach potrafił zawsze i jednoznacznie odpowiedzieć: Tak. Po Mszy św. spotkanie z p. Ambasador przy tradycyjnej kawce. Coraz to ktoś komentował: "jaka młoda", "jaka miła", "bardzo inteligentna". Atmosfera serdeczna, bezpośrednia, prosta.

W tej samej atmosferze nastąpiło spotkanie w Tow. Polonia. W swym przemówieniu p. Ambasador

wieni p. Ambasador nie podkreśliła, że prawdziwa zmiana warty nastąpiła dopiero teraz. Z przybyciem do Brazylii otwiera się nowy rozdział nowego stylu dyplomacji Trzeciej Rzeczypospolitej.

Tak się złożyło, że Ambasador Katarzyna Skórzyńska przybyła do Rio Janeiro w miesiącu marcu, że była wśród nas w Matki. Jako Polka i matki wnieśli Ona do trudnej misji - głęboko to wierzymy - te wartości jakie od wieków oddanie dla sprawy polskiej i tę niezachwianą nadzieję, jaka jest najlepszym fundamentem lepszemu jutru.

Życzymy p. Ambasadorowi wszelkiego powodzenia, jednocześnie z wdziękiem oddajemy się pod jej opiekę.

T. Lychowski (Rio Janeiro, 10/05/1992)

Araucor

Józef Rendak

Udziela najlepszej porady w administracji twojego ubezpieczenia.
Poradź się nas, bez jakichkolwiek kosztów związanych z różnym rodzajem ubezpieczeń:

- ▣ Pożar ▣ Życie ▣ Kradzież
- ▣ Samochów ▣ Zdrowie

Telefon 244-9019 i 242-5768 (faks)
Ul. Sao Paulo, 2125, Kurytyba, Paraná

OS MELHORES PREÇOS DE CURITIBA

de Paulo Henrique Pianowski

LAJESUL

Comércio de Materiais de Construção LTDA.

Cimento - Brita - Areia - Cal - Tintas - Madeiras
Tubos e Conexões - Lajotas - Coloniais - Etc...

Rua Nunes Machado, 3400/3460 - Vila Parolin
Escritório: Fones: 278-5544 e 278-5686 - Curitiba - Paraná